

ԶՈՒԱՐՃԱԼԻՔ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ԴԷՊՔ

Երևանի ճանապարհներ :

ՄԱՐԻ երբոր շոգույ ուժին վրայ կը մտածէ չկրնար առանց հիանալու մնալ, և այնչափ աւելի կ'ըլլայ զարմանքը, որչափ որ նիւթական օրինակներով բացատրուի անոր զօրութիւնը. զոր օրի, նակ աս օրերս մէկը հաշիւ ըրեր ու գտեր է, որ եթէ երկրիս բոլորը երկաթուղի շինուած ըլլայ, շոգեկառքը միջին արագութեամբ երթալով հինգ շաբթուան մէջ բոլոր երկրիս երեսը կը գառնայ. և աս զուարճալի ճամբորդութիւնը ընելու համար 30 տակառաջափ ածուխ պէտք է, ճամբորդներուն թիւը ըլլալով 250 հոգի իրենց կահարասքովը. և արագութիւնը ժամուան մէջ 25 մղոն սեպտէլով. հապա ինչ պիտի ըլլայ երբ ժամուան մէջ 75 մղոն տեղ կտրէ, ինչպէս որ երբեմն կ'ըլլայ : Յուշուած է որ թնդանթի գնտակ մը տասնըհինգ մանրերկրորդի մէջ 6700 ոտք տեղ կը կտրէ, որով ըսել է մէկ վայրկեանի մէջ 26, 800 ոտք կամ 8 մղոն, որով մէկ ժամուան մէջ 300 մղոն կ'ըլլայ. արդ կառախումբ մը որ ժամը 75 մղոն կտրէ, ըսել է թէ թնդանթի գնտակին չորսին մէկն է :

Ինկիլթէնացի մէջ Էփփէն ըսուած կառախումբերու միջին արագութիւնը 1831ին ժամը 24 մղոն էր, 1848ին 50 մղոն, իսկ հիմա ալ աւելցած է : Վերջի տասուերկու տարուան մէջ զգուար երկաթուղիներուն վրայի կառախումբերուն թիւը 100ին 150 ինչուան 250 աւելցաւ : Վերջայ թէ 1850ին 2436 տեղաշարժ մեքենայք կային ինկիլթի երկաթուղեաց վրայ, որոնք տարին 40 միլիոն 161,850 մղոն տեղ կը կտրէին որ օրուան վրայ բաժնետով կ'ըլլայ 110,033 մղոն. որ ըսել է թէ միայն մեծին Բրիտանիային մէջ շոգեկառքերը մէկ օրուան մէջ՝ երկրագնդիս չընդամենը չորս ու կէս անգամ կամ հինգ անգամին չափ ընդարձակութեամբ տեղ կը քալեն. իսկ տարուան մէջ գրեթէ երկրէս արեւը եղած հեռաւորութեան կէտը : Աս տարեկան ընթացքին համար հարկաւոր եղած ածուխն ալ այնչափ է որ եթէ 1 քառակուսի մետր տեղւոյ վրայ գիւղէնք 757 մղոն բարձրութիւն կուենայ :

Պ. Լարանէր, ուսկից առնուած են աս հաշիւներս, բայց ինկիլթի երկաթուղիներէն Եւրոպայի և Ամերիկայի ուրիշ երկաթուղիներուն հաշիւն ալ կը գնէ այսպէս .

Մեծին Բրիտանիային մէջ երկաթուղիներուն երկայնութիւնն է	7000 մղոն
Գերմանական տէրութեանց մէջ	5342 —
Միացեալ Նահանգաց մէջ	10289 —
Գաղղիոյ մէջ	1818 —
Պէլճիոյ մէջ	532 —
Ռուսիոյ մէջ	200 —
Իտալիոյ մէջ	170 —
Բոլորը մէկտեղ	25,351 մղոն

Ըսել է թէ 20 տարուան մէջ 240 միլիոն բնակիչ ունեցող երկրները՝ այնչափ երկաթուղիներ չենեցին, որ ճիշտ երկրագնդիս բոլորը կը չընապատէ : Դեռ այսչափիս կէս մըն ալ կայ որ չի նուեղու վրայ է :

Ինչուան հիմա աս սարսափելի տեղափոխութիւն թրածուին է : Աս բանիս համար ատենօք ոմանք վախնալով կըսէին, օր պիտի գայ որ ածուխի ամբարները լմնան : Տէվի անուանի բընալոյծը անոնց պատասխան կուտար եթէ ածուխը լըմնայ՝ ջուրը կը վառենք : Շատերը չիմացան բնալուծին ըսածը՝ շատերն ալ կատակի առին. բայց թէ ջուրն ալ եղի պէս կարելի է վառել՝ մենք ալ պղտի օրինակ մը տուինք բնալուծու. թեան սկզբանց մէջ Իմպերիալիս Ինիլթէնացի Կորթիմպլըքինտ ու Տըրհէյմ կոմսութիւններուն մէջ 10,000 միլիոն տակառաջափ ածխահամարներ կան, և ինչուան հիմա անոնց մէջ հանուածը միայն 1500 միլիոն է. հիմա տարուան մէջ գործածուած ածխին չափը գնելով 10 միլիոն տակառաջափ, ըսել է թէ հոն մինակ գեռ ռիւ Դարս համար ածուխ ունինք : Իսկ ինչուան ան ատեն հարկաւ ուրիշ բան մը կը նորոգի : Իսկ երբոր ոչ ածուխ մնայ ոչ շոգի, և մթնոլորտին ուժը և ելեքտրականութիւնը հընցած բաներ սեպտելին, ան ատեն աշխարհքս ալ իր ունեւթիւնը կը գառնայ :

Եւնիպիալիս հեռագրաց արագութիւն :

Եւնիպիալիս հեռագրաց արագութիւնն ալ շոգեկառաց համեմատութեամբ խելքէ գուրս բան է : Հիմկուհիմա վեննաէն Փարիզ՝ որ գեռ Սթրասպուրի վրայէն ուղիղ գիծը շինուած չէ, ժամուան մէջ լուրերը կը հասնին, իսկ երբ ան գիծն ալ շինուի, կալվանեան հոսանուար միջին կայարանները չարգիլուելով՝ վեննայի լուրերը շատ շատ կէս ժամէն Փարիզ պիտի իմացուին : Արդ գիտնալու է որ Փարիզը աշխարհագրական գիրքին համեմատ՝ իրեն աստղաբաշխական ժամանակն ալ՝ վեննայինէն ժամ մը ետե է. այնպէս որ երբ վեննայ Ս. Ստեփանոսի ժամացոյցը մէկ կը դարնէ, Փարիզ արեւը միջօրեայն կը հասնի ու Փարիզ Ռուսայալի պարտիզին անուանի հրասանգը 1 կը նետուի կէսօր ըլլալուն նշան : Հիմա ելեքտրական հեռագրի ձեռքով ըստ վեննայի ժամանակին առկէց 2 ու կէսին զգուած լուր մը՝ Փարիզ ճիշտ երկուքին Ամբարանին 2 մէջ պիտի հրատարակուի. որովհետեւ ելեքտրական հեռագրի մը խօսքը՝ աւելի շուտ կընթանայ, քան զմեր երկրագնդուար :

1 Տճ. Հաւան թօփու :

2 ԳՂ. Bourse. Տճ. Պորտա :